

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា (គ.ប.ស.យ)
COMMITTEE FOR FREE AND FAIR ELECTIONS IN CAMBODIA (COMFREL)

ទីស្នាក់ការកណ្តាល ផ្ទះលេខ ៣៨ ផ្លូវ ២២ សង្កាត់ទឹកក្រវាត់ ខ្ពង់រ្បូនរាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

Central Office: #138, St. 122, Teuk Laak I, Tuol Kork, Phnom Penh, CAMBODIA.

P.O. Box 1145, Tel: (855) 23 884 150 Fax: (855) 23 885 745

E-mail: comfrel@online.com.kh Website: <http://www.comfrel.org>

ខុមហ្វ្រែល COMFREL

គណៈកម្មាធិការនាយក

BOARD OF DIRECTORS

1. លោក ធួន សារាយ

Mr. THUN SARAY

ប្រធានគណៈកម្មាធិការនាយក

និយោជក ADHOC

2. លោក សុក សំឡេង

Mr. SOK Sam Oeun

អនុប្រធានគណៈកម្មាធិការនាយក

និយោជក CDP

3. លោក យ៉ង់ គឹម អេង

Mr. YONG Kim Eng

អគ្គប្រតិភូ គណបក្សសិប្បកម្ម

PDP-Center

4. លោក យឹម ប៊ូ

Mr. YIM Po

នាយកប្រចាំ

CPDEW

5. អ្នកស្រី ឌីន ចាន់សែន

Mrs. SUN Chansen

កម្មាធិការ

Dignitary

6. លោក ម៉ាក់ ចំរើន

Mr. MAK Chamroen

ប្រធាន

KYA

7. អ្នកស្រី ប៊ុក បញ្ញាវិចិត្រ

Mrs. POK Panhavithe

នាយកប្រតិភូ

CWCC

8. លោក ម៉ុំ សារិន

Mr. MOM Sarin

នាយក

HRCDO

9. លោកស្រី តិប យ៉ង់ ហៀង

Ms. PEUNG Yok Hiep

កម្មាធិការ

Dignitary

10. លោក គឹម សុវណ្ណ

Mr. KIM Sovann

នាយក

VIGILANCE

11. លោក សិន សែត

Mr. SEN Set

កម្មាធិការ

Dignitary

12. លោក ជាង សុខា

Mr. CHEAMG Sokha

នាយកប្រតិភូ

YRDP

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២

សេចក្តីថ្លែងការណ៍

ស្តីពី

ការវាយតម្លៃ និងលទ្ធផលការបោះឆ្នោតប្រកបដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា លើការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ៣ នាថ្ងៃទី ៣ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២ ។

ប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ៣ ២០១២

គណៈកម្មាធិការខុមហ្វ្រែល បានសហការដាក់ពង្រាយអ្នកសង្កេតការណ៍ ៥,៨៥២ នាក់ រួមទាំងបុគ្គលិក និងសមាជិកអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលជាតិ និងអន្តរជាតិ ដើម្បីធ្វើការសង្កេតទៅលើដំណើរការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អាណត្តិទី ៣ នាថ្ងៃទី ៣ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២ ។ ការសង្កេតរបស់ខុមហ្វ្រែលបានរកឃើញថា ការប្រព្រឹត្ត និងការចាត់ចែងដំណើរការបោះឆ្នោត មិនមានអំពើហិង្សា និងភាពមិនប្រក្រតីធ្ងន់ធ្ងរហូតធ្វើឲ្យរាំងស្ទះដល់ដំណើរការបោះឆ្នោត ។

ការចាត់ចែង និងការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតរបស់គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត (គ.ជ.ប) បានធានាភាពសម្ងាត់ការបោះឆ្នោត និងភាពរលូននៅថ្ងៃបោះឆ្នោត ។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ការចាត់ចែងនេះ មិនទាន់បានធានាឲ្យការបោះឆ្នោតប្រព្រឹត្តទៅដោយត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ពេញលេញនៅឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀតការចាត់ចែងនេះក៏បានធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ការបាត់បង់សិទ្ធិអ្នកបោះឆ្នោតដោយសារការខ្វះគុណភាពបញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោត ។ ខុមហ្វ្រែលរកឃើញថាមាន ៤៩% នៃអ្នកអត់បានបោះឆ្នោត (អ្នកមិនមានទឹកខ្មៅលើម្រាមដៃ) បានទៅដល់ការិយាល័យបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែពួកគេមិនអាចបោះឆ្នោត ដោយសារជួបឧបសគ្គ និងបញ្ហាមួយចំនួនដូចជា ការរកឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតមិនឃើញ គ្មានប័ណ្ណព័ត៌មានអ្នកបោះឆ្នោត រកការិយាល័យមិនឃើញ គ្មានឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណសម្រាប់ប្រើក្នុងការបោះឆ្នោត និងមានឯកសារគ្រប់គ្រាន់តែខុសទិន្នន័យ ។

ការផ្ទៀងផ្ទាត់របាយការណ៍របស់ខុមហ្វ្រែល និងលទ្ធផលបឋមរបស់គ.ជ.ប ឃើញថាមានគម្លាតភាគរយខុសគ្នាតិចតួច ខុសហរណ៍ គម្លាតខុសគ្នានៃអ្នកចេញទៅបោះឆ្នោតតែ ០,៥% ខុមហ្វ្រែលរកឃើញថាមាន ៦៤,៥៣% នៃអ្នកមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបានចេញទៅបោះឆ្នោត ដោយឡែកគ.ជ.ប ឃើញ ៦៥,០៣% ។ ចំណែកលទ្ធផលសម្លេងឆ្នោតនៃគណបក្សនយោបាយនីមួយៗ ខុមហ្វ្រែលរកឃើញគម្លាតភាគរយខុសពីគ.ជ.បច្រើនបំផុតប្រមាណ ១,១១% និងតិចបំផុតប្រមាណ ០,០២% ។

ខុមហ្វ្រែលក៏បានរកឃើញភាពមិនប្រក្រតីនៅថ្ងៃស ថ្ងៃចៅ និងរាប់សន្លឹកឆ្នោត ដែលកើតឡើងប្រមាណ ១៣% ការិយាល័យ ក្នុងចំណោម ៥៨១០ ការិយាល័យ ដែលមានភាពមិនប្រក្រតីប្រមាណជាង ៣០០០ករណី។

ខាងក្រោមគឺជាការវាយតម្លៃរបស់ខុមហ្វ្រែលលើដំណើរការបោះឆ្នោតតាំងពីមុនថ្ងៃបោះឆ្នោត ៖

“សេរី” ក្នុងការបោះឆ្នោតនៅមានកំរិត

ប្រជាពលរដ្ឋមួយចំនួននៅតែមានភាពភ័យខ្លាចក្នុងការបង្ហាញការគាំទ្រដល់បេក្ខជន ឬគណបក្សប្រឆាំង ឬក្នុងការបញ្ចេញមតិទិះទៀន ។ បើប្រៀបធៀបទៅនឹងការបោះឆ្នោតអាណត្តិមុន បរិយាកាសដែលបង្កឲ្យមានភាពភ័យខ្លាចដល់ប្រជាពលរដ្ឋមានការធ្លាក់ចុះ នេះដោយសារតែគ្មានឃាតកម្មទាក់ទិនការបោះឆ្នោត និងការធ្លាក់ចុះនៃអំពើហិង្សាបោះឆ្នោតជាច្រើនធៀបការបោះឆ្នោតមុន ។ ប៉ុន្តែនៅមានប្រជាពលរដ្ឋនៅឃុំសង្កាត់មួយចំនួន នៅតែមានភាពភ័យខ្លាច ដោយសារតែករណីហិង្សាខ្លះ បានជះឥទ្ធិពលទៅលើបរិយាកាសមុនការបោះឆ្នោត ដូចជាករណី

បាញ់សម្លាប់លោក ឈុត រុទ្ធី នៅខេត្តកោះកុង ការបាញ់ ហើយធ្វើឲ្យកុមារី ហេង ចន្ទា ស្លាប់ នៅខេត្តក្រចេះ ការឃុំខ្លួនតំណាង សហគមន៍បឹងកក់នៅរាជធានីភ្នំពេញ និងសកម្មភាពបាញ់ប្រដាប់អាវុធកម្មចំពោះកម្មការិនីនៅខេត្តស្វាយរៀង។

មានគណបក្សនយោបាយចំនួន ១០ បានចុះឈ្មោះប្រកួតប្រជែង ហើយបានដាក់បេក្ខជន និងបេក្ខនារីចំនួនជាង ១១ ម៉ឺននាក់ ដែលគណបក្សបានជួបឧបសគ្គតិចតួច ។ សកម្មជន បេក្ខជន និងបេក្ខនារីគណបក្សនយោបាយផ្សេងៗបានធ្វើ សកម្មភាពក្នុងកំឡុងពេលយោសនាបោះឆ្នោត បើទោះបីជាមានការរារាំងខ្លះ ។

អាជ្ញាធរ និងមន្ត្រីរាជការ នគរបាល កងរាជអាវុធហត្ថ និងកងខេមរភូមិន្ទបានធ្វើសកម្មភាពគាំទ្រគណបក្សកាន់អំណាច និងប្រឆាំងគណបក្សផ្សេងទៀត ហើយបន្តមានវត្តមានមន្ត្រីអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានដើម្បីឃ្នាំមើលអ្នកបោះឆ្នោតនៅថ្ងៃបោះឆ្នោតក៏ បានបង្កើតបរិយាកាសឲ្យអ្នកបោះឆ្នោតភ័យខ្លាច និងមិនទុកចិត្តលើដំណើរការបោះឆ្នោត ។ ការបញ្ជូញមតិទិះទៀនរបស់គណ បក្សប្រឆាំង ឬអ្នកប្រឆាំងទៅលើរដ្ឋាភិបាល និងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដាក់ទោស និងពិន័យដោយ អាជ្ញាធររៀបចំការបោះឆ្នោត ឬតុលាការ ។

"យុត្តិធម៌" ក្នុងការបោះឆ្នោតមិនមានការកែលំអ

ការប្រកួតប្រជែងរវាងគណបក្សនយោបាយមិនមានភាពស្មើគ្នា ដោយសារតែអវត្តមានថ្នាក់ដឹកនាំ គណបក្សប្រឆាំង ធំលំដាប់ទី១ គឺ លោក សម រង្ស៊ី ក្នុងការគាំទ្រ និងធ្វើសកម្មភាពយោសនាផ្ទាល់ទៅឲ្យគណបក្សខ្លួន និងគម្លាតយ៉ាងធំនៃការ ទទួល និងការប្រើប្រាស់ធនធានរវាងគណបក្សកាន់អំណាច និងគណបក្សផ្សេងៗ ។

ការទទួលបានការផ្សព្វផ្សាយសំរាប់ការយោសនាបោះឆ្នោតតាមគោលការណ៍សមធម៌ និងសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មានបោះ ឆ្នោតមានការធ្លាក់ចុះបើធៀបទៅនឹងការបោះឆ្នោតអាណត្តិមុន ។ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយបានធ្វើការចាក់ផ្សាយបំរើឲ្យ ឬមានភាព លំអៀងទៅរកបេក្ខជន និងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ជាពិសេសទូរទស្សន៍ឯកជនស្ទើរតែទាំងអស់ (ស៊ី ធី អិន និងបាយ័ន ព័ត៌មាន) បានយោសនាឲ្យតែគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងទិះតៀន គណបក្សប្រកួតប្រជែងសំខាន់ៗយ៉ាងខ្លាំង ។ ប្រព័ន្ធ ផ្សព្វផ្សាយទាំងនេះបានរំលោភ បទបញ្ជា និងនីតិវិធី និងគោលការណ៍របស់គ.ជ.ប សំរាប់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន ។ ខុសពី ថ្ងៃបោះឆ្នោតនៃអាណត្តិមុន ក្រសួងព័ត៌មានបានហាមឃាត់ការផ្សព្វផ្សាយវិទ្យុឯករាជ្យមួយចំនួនអំពីព័ត៌មានការបោះឆ្នោតក្នុង ថ្ងៃបោះឆ្នោត ខណៈដែលប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទូរទស្សន៍រដ្ឋ និងឯកជនមួយចំនួនដែលគាំទ្រគណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជាមិនត្រូវបាន ហាមឃាត់ ហើយបន្តការផ្សាយព័ត៌មានការបោះឆ្នោត ហើយលំអៀងទៅរកគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងថ្ងៃបោះឆ្នោត ។

មានការប្រើប្រាស់ធនធានរដ្ឋ ទាំងធនធានមនុស្ស និងសម្ភារៈដើម្បីបំរើសកម្មភាពគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ហើយក៏ ប្រឆាំងគណបក្សផ្សេងដែលប្រព្រឹត្តផ្ទុយនឹងច្បាប់ស្តីពីគណបក្សនយោបាយ ច្បាប់ស្តីពីសហលក្ខន្តិកៈមន្ត្រីរាជការស៊ីវិល និង ច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ ។ ការចូលរួមរបស់មន្ត្រីរាជការ កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ ក្នុងការគាំទ្រគណបក្ស កាន់អំណាចមានការកើនឡើង ដែលធ្វើឲ្យបាត់បរិយាកាសអព្យាក្រឹត្យភាព ។

មានការផ្តល់សម្ភារៈ និងថវិកាដល់អ្នកបោះឆ្នោតដោយមន្ត្រីរាជការ អាជ្ញាធរ ដែលមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ មុនការ យោសនាបោះឆ្នោត ហើយខុមហ្វ្រែលមានការសោកស្តាយដែលច្បាប់បោះឆ្នោតមិនចាត់ទុកករណីនេះជាបទល្មើសទិញសន្លឹក ឆ្នោត ។

ការប្រើប្រាស់មូលនិធិគណបក្សនយោបាយក្នុងការប្រកួតប្រជែងមានគំលាតខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងរវាង គណបក្សកាន់ អំណាច និងគណបក្សមិនកាន់អំណាចក្នុងពេលយោសនាបោះឆ្នោត ។ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមានលទ្ធភាពប្រើប្រាស់ថវិកា ចំណាយដ៏ច្រើនលើសលប់ ខណៈពេលដែលគណបក្សផ្សេងៗមានលទ្ធភាពតិចតួចដោយសារគ្មានច្បាប់កំណត់ការចំណាយ ។ ដោយមិនគិតពីចំណាយថ្នាក់ជាតិរបស់គណបក្សនយោបាយ ខុមហ្វ្រែលបានប្រមាណថាគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ក្នុងឃុំ សង្កាត់នីមួយៗ ចំណាយការយោសនាបោះឆ្នោតជាមធ្យមប្រមាណជិត ៩,០០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក, គណបក្សសមរង្ស៊ី ចំណាយជាមធ្យមប្រមាណជិត ១,៥០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក, គណបក្សសិទ្ធិមនុស្សបានចំណាយជាមធ្យមប្រមាណជិត ៣០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក, គណបក្សនរោត្តមរណប្បទិ្ធជាមធ្យមប្រមាណ ២០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក និងគណបក្សហ៊្វុន ស៊ីនប៊ិចចំណាយជាមធ្យមប្រមាណជិត ២០០ ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក ។

គ.ជ.ប មិនមានតម្លាភាព ក្នុងការដោះស្រាយបណ្តឹង ដែលធ្វើឲ្យមានភាពមិនទុកចិត្តពីសំណាក់គណបក្សនយោបាយ មួយចំនួន ។ នីតិវិធីក្នុងការដោះស្រាយបណ្តឹងពុំបានធ្វើការកែលំអ ដោយឡែកនៅថ្ងៃបោះ និងរាប់សន្លឹកឆ្នោតមានប្រមាណ ៨០% ក្នុងចំណោមប្រមាណជាង ១០០បណ្តឹងត្រូវបានបដិសេធ ក្រោមហេតុផលខ្លះ ឯកសារ ភស្តុតាង ឬបណ្តឹងមិនគ្រប់ លក្ខណៈ ដោយពុំមានការចុះស៊ើបអង្កេតឲ្យបានស៊ីជម្រៅ រកនូវអ្វីដែលជាការខ្វះខាតនោះទេ ។ បើទោះបីគ.ជ.ប បានជ្រើសរើស ការដោះស្រាយបណ្តឹងតាមរយៈការសំរបសំរួល ប៉ុន្តែនីតិវិធីនៃការសំរបសំរួលបណ្តឹងទាំងនោះមិនមានតម្លាភាព ។

សំរាប់ការបោះឆ្នោតនេះរាជរដ្ឋាភិបាល និងគ.ជ.ប មិនមានឆន្ទៈនយោបាយពេញលេញក្នុងការកែលំអ នីតិវិធី និងការ ចាត់ចែងបោះឆ្នោតឲ្យបានសេរី ត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ តាមស្តង់ដារ (និយាម) អន្តរជាតិទេ បើទោះបីមានអនុសាសន៍យ៉ាងច្រើនពី អ្នកពាក់ព័ន្ធក្នុងការកែលំអ ដូចជាអនុសាសន៍របស់បេសកកម្មអ្នកសង្កេតការណ៍អន្តរជាតិរបស់សហភាពអឺរ៉ុបជាដើម ។

ជាការសន្និដ្ឋាន លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតនេះ នឹងចូលរួមបន្ថែមដើម្បីពង្រឹងប្រជាធិបតេយ្យនៅមូលដ្ឋាន ជាពិសេស អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន ដោយមានការចូលរួមពីសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ ចេញពីគណបក្សផ្សេងៗនៅជាង ៩៥% នៃឃុំ សង្កាត់ទូទាំងប្រទេស ហើយក៏មានការកើនឡើងចំនួនមេឃុំស្រ្តី និងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាកើនជាងមុនតិចតួច ។

សំរាប់ការបោះឆ្នោតខាងមុខ ខុមហ្វ្រែលស្ទើយ៉ាងទទួច និងជាបន្ទាន់ដល់រាជរដ្ឋាភិបាល គណបក្សនយោបាយ ម្ចាស់ ជំនួយ និងអង្គការសង្គមស៊ីវិលដោយត្រូវចាប់ផ្តើមពិភាក្សាកែលំអ រចនាសម្ព័ន្ធ សមាសភាពគ.ជ.ប នីតិវិធី និងយន្តការណ៍សំខា ន់ៗមួយចំនួនដូចជាការចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត និងការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពបញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោត ការដោះស្រាយបណ្តឹងបោះឆ្នោត ការ ការពារសេរីភាពបញ្ចេញមតិ សេរីភាពខាងព័ត៌មាន ការទទួលបានការផ្សព្វផ្សាយ សំរាប់គណបក្សនយោបាយនិងការបង្កើត បរិយាកាសអព្យាក្រឹត្យដោយមន្ត្រីរាជការ និងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធក្នុងន័យពង្រឹងភាពត្រឹមត្រូវ សុច្ឆរិតភាព និងយុត្តិធម៌ក្នុង ដំណើរការបោះឆ្នោត ។

ព័ត៌មានបន្ថែមសូមទាក់ទង

លោក ឆន សារាយ ប្រធានគណៈកម្មាធិការនាយកខុមហ្វ្រែល និងជាប្រធានសមាគមអាដហុក
លោក គល់ បញ្ញា នាយកប្រតិបត្តិខុមហ្វ្រែល

ទូរស័ព្ទ ០១៦ ៤៤ ០០ ៤៤
ទូរស័ព្ទ ០១២ ៩៤ ២០ ១៧